

Medisch zakboek

Nederlands - Kiswahili

Paul Wabike

Colofon

© Paul Wabike en Kemper Conseil *Publishing*, 2011

Redactie: Kemper Conseil *Publishing*, 's-Gravenhage
Vormgeving: Junior design, Zoetermeer

ISBN 978 9076542 461

NUR 872

Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronische, mechanisch, door fotokopie, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

KEMPER CONSEIL *Publishing*

Westvlietweg 67-F

2495 AA 's-Gravenhage

t 070 – 386 80 31

f 070 – 386 14 98

e info@kemperconseil.nl

i www.kemperconseil.nl

Inhoud

Ten geleide	7	
Voorwoord	9	
Inleiding	11	
1	Grammatica	13
1.1	Alfabet en uitspraak	13
1.1.1	Klemtoon	13
1.1.2	Klinkers	14
1.1.3	Combinatie van klinkers	14
1.1.4	Medeklinkers	14
1.1.5	m- en n- als lettergreep	15
1.2	Zinsbouw	16
1.2.1	Zelfstandige naamwoorden	16
1.2.2	Werkwoorden	18
1.2.3	Persoonlijke voornaamwoorden	19
1.2.4	Tijdsvormen	19
1.2.5	Zinsconstructie met de tijdsvormen	20
1.2.6	Lijdend voorwerp	22
1.2.7	Hulpwerkwoorden	23
1.2.8	Ontkennende vorm	24
1.2.9	Zinnen zonder tijdsvoorvoegsel	26
1.2.10	Vraagwoorden	27
2	Anamnese	31
2.1	Enkele veel gebruikte woorden in de gezondheidszorg	32
2.2	Begroeting	34
2.3	Personalia	34
2.4	Algemene vragen aan het begin van een consult	35
2.5	Medische geschiedenis	36
2.6	Lichamelijk onderzoek	37

2.7	Pijn	40
2.8	Hart en vaatstelsel	41
2.9	Ademhalingsstelsel	42
2.10	Psychiatrie	42
2.11	Maag-darmstelsel	48
2.12	Nieren, urinewegen en geslachtsziekten	51
2.13	Genitaalstelsel en zwangerschap	53
2.14	Zenuwstelsel	54
2.15	Endocrien systeem	55
2.16	Bewegingsapparaat	56
2.17	Allergie	57
2.18	Erfelijkheidsaandoeningen	57
2.19	Medicatie en intoxicaties	58
2.20	Gezichtsvermogen	59
2.21	Huid- en brandwonden	60
2.22	HIV en AIDS	62
2.23	Follow-up	64
2.24	Tellen	65
2.25	Tijd	66
3	Medische woordenlijst	69
	Bijlage: Het lichaam	112

2 Anamnese

We beginnen dit hoofdstuk met een kort alfabetisch overzicht van een aantal veel voorkomende woorden die betrekking hebben op gezondheid en gezondheidszorg.

In de daarop volgende paragrafen wordt de logica van het anamnesege-sprek, zoals de begroeting, het opnemen van persoonlijke gegevens en de gezondheidsstatus zoveel mogelijk gevolgd. Vervolgens komen de meest voorkomende ziektes en aandoeningen in afzonderlijke paragrafen aan bod. Met behulp van korte vraagzinnnetjes wordt relevante informatie van de betrokken persoon over zijn klachten en de achtergronden ervan verkregen. De specifieke woorden over ziektes, behandelingen et cetera, zijn te vinden in hoofdstuk 3, de Medische woordenlijst.

In het anamnesege-sprek en bij veel conversaties zullen mensen vaak de woorden *ja* of *nee* moeten gebruiken. Het woord *ja* is **ndio** en de ont-kennende vorm is **sio** (niet-ja). Het woord *nee* is in Kiswahili **hapana** of **hakuna**. *Nee* in de betekenis van **hapana** of **hakuna** is afgeleid van **pana** en **kuna** wat betekent *er is* of *er zijn*. **Hapana** en **hakuna** zijn dus de letterlijke vertalingen van *er is geen* en *er zijn geen*.

2.1 Enkele veel gebruikte woorden in de gezondheidszorg

alstublieft	tafadhali
armoede	umaskini
benodigdheden	mahitaji, haja
beter maken	kuboresha, kuponyesha
beter worden	kupata nafuu
beterschap!	upone haraka!
boos	chukia
broer	kaka
condoleance	rambirambi
consultatie, advies	ushauri
dank	asante
dik worden	kunenepa
dorst	kiu
Eerste Hulp (EHBO)	huduma ya kwanza
felicities	pongezi
Gefeliciteerd!	Hongera!
genezen	kupona
gevaarlijk	hatari
hulp	msaada
hulp nodig hebben	kuhitaji msaada
Intensive Care Unit (IC)	wodi ya wagonjwa mahututi
informerer	kuarifu, kujulisha
injectiespuit, kraan	bomba (<i>ma-</i>)
kinderafdeling	wodi ya watoto
kliniek	zahanati, kliniki
mannenafdeling	wodi ya akinababa
medeleven (mijn -)	pole
mogelijk (het is -)	inawezekana
mortuarium	chumba cha maiti

onderzoekscentrum	kituo cha utafiti
ontslaan (uit een ziekenhuis)	ruhusu
ontslag	ruhusa
ontslagen	kuruhusiwa
passend, toepasselijk	inafaa/yafaa
patiënt	mgonjwa (wa-)
patiëntpasje	kadi ya mgonjwa
pijn	maumivu
veel pijn	maumivu mengi
hevige pijn	maumivu makali
wee	utungu
polikliniek	wagonjwa wa nje
scherp (v.e. persoon)	kali
schoonheid	usafi
schoonmaken	kusafisha
slank worden	kukonda
Sterkte!	Nakutakia nguvu!
thuishulp	huduma ya nyumbani
toenemen	kuongezeka/kupanda
troost	faraja
veiligheid	usalama
versterken	kutia nguvu
verzekering	bima
voorkómen (preventie)	kuzuia
vóórkomen (prevalentie)	kutokea
vraag	swali (<i>ma-</i>)
vragen stellen	kuuliza
vrouwenafdeling	wodi ya akinamama
vuiligheid	uchafu
waterkraan	bomba (<i>ma-</i>)
ziek worden	kuugua/kuumwa
ziekenhuis	hospitali
zus	dada

2.2 Begroeting

(Kusalimia)

Het is belangrijk om voorafgaand aan een (lichamelijk) onderzoek ruim de tijd te nemen voor begroeting en nadere kennismaking. In de cultuur van Oost-Afrika is de begroeting vaak het belangrijkste deel van het gesprek. Dit brengt vertrouwen en opent een (werk)relatie tussen de (gezondheids-)medewerker en de patiënt. Gebruik **mzee** bij oudere mannen en gewoon **mama** bij vrouwen. Gebruik ook vaak het woord **tafadhali** (alstublieft).

Welkom.

Goede morgen/middag/avond.

Gaat u zitten alstublieft.

Mijn naam is ...

Hoe heet u?

Ik ben arts-assistent
uit Nederland/België.

Ik werk samen met dokter ...

Hoe gaat het met u?

Ik respecteer u.⁹

Mijn medeleven!¹⁰

Tot ziens.

Karibu.

Habari za asubuhi/mchana/jioni.

Kaa tafadhali.

Jina langu ni ...

Unaitwa nani?

Mimi ni daktari mwanafunzi
kutoka Uholanzi/Ubelgiji.

Ninafanya kazi na daktari ...

Habari yako?/Unaendeleaje?

Shikamoo.

Pole!

Tutaonana./Kwa heri.

2.3 Personalia

(Maelezo binafsi)

Hoe heet u?¹¹

Unaitwa nani?

Hoe oud bent u?

Una umri gani?

Wanneer bent u geboren?

Umezaliwa lini?

Waar bent u geboren?

Umezaliwa wapi?

Bent u getrouwd?¹²

Umeoa (man)? of Umeolewa (vrouw)?

Heeft u kinderen?

Una watoto?

9 Gebruik deze begroeting alleen bij oudere mensen. Het antwoord hier is altijd **marahaba** wat betekent Ik accepteer het.

10 Een vaak gebruikt woord als mensen ziek of moe zijn of als er iets ergs is gebeurd.

11 Voor mensen met kinderen wordt de naam van het eerste kind gebruikt in plaats van eigennamen: **mama Neema** of **baba Neema** betekent dus: de moeder of vader van Neema. De echte naam van de moeder of de vader weten we daardoor nog niet. Kijk dus goed of de namen kloppen.

12 Voor veel stammen in Oost-Afrika betekent trouwen dat een man een vrouw neemt. **Oa** is het actieve werkwoord voor trouwen. **Olewa** is passief omdat de vrouw naar de man gaat en niet andersom. Echter, er zijn enkele stammen waar de man naar een vrouw gaat. De betekenis in het Kiswahili blijft sowieso hetzelfde: **oa** (mannelijk) en **olewa** (vrouwelijk).

Hoeveel?	Wangapi?
Waar woont u?	Unaishi wapi?
Wat is uw adres? ¹³	Anuani yako ni ipi?
Woont u hier ver vandaan?	Unaishi mbali na hapa?
Hoe bent u hier gekomen?	Umekujaje hapa?
Wie is er bij u?	Uko na nani?
Is er iemand die samen met u woont?	Kuna mtu unayeishi naye
Wie is dat? ¹⁴	Ni nani huyo?
Uw vrouw/man?	Mke/mme?
Uw kind?	Mtoto?
Een bekende?	Ndugu?
Werkt u?	Unafanya kazi?
Heeft u werk?	Una kazi?
Wat voor werk heeft u?	Unafanya kazi gani?
Beschrijf mij hoe uw leven er uit ziet. (Leg het mij uit, hoe leeft u?)	Ningependa kujua kuhusu maisha yako (Nielezee, unaishije?)
Heeft u hulp thuis? ¹⁵	Una msaada nyumbani?
Wie woont er nog meer bij u thuis?	Kuna mtu mwingine mnaishi naye?

2.4 Algemene vragen aan het begin van een consult

Hoe voelt u zich?	Unajisikiaje?
Waar kan ik u mee helpen?	Nikusaidie nini?
Bent u ergens ongerust over?	Una shida yoyote?
Wat zegt u?	Umesemaje?
Zeg het alstublieft nog eens	Tafadhali sema tena
Probeer langzaam te praten	Jaribu kusema polepole
Wat voor probleem heeft u?	Una shida gani?

- 13 In Oost-Afrika heeft men vaak geen postcode of huisadres. Vraag daarom naar de naam van de straat, dorp, stad waar men woont.
- 14 In Oost-Afrika is de oom (de broer van je vader) ook je vader en de tante (de zus van je moeder) ook je moeder; hun kinderen zijn ook je zussen en broers. Bij twijfel, vraag dan of het om **baba mzazi** (de echte vader), **mama mzazi** (de echte moeder), **kaka/dada wa kuzaliwa** (de broer/zus van dezelfde ouders) of **ndugu wa damu** (een bloedverwant) gaat.
- 15 Families hebben grote invloed op het gezinsleven en de gemeenschap in Afrika. Dit is dus een belangrijke vraag.

Wat is er met u aan de hand?	Kuna shida gani?
Wat mankeert u?	Unaumwa nini?
Wat is er gebeurd?	Kumetokea nini?
Wat voelt u?	Unajisikiaje?
Hoelang voelt u dat al?	Unajisikia hivyo kwa muda gani sasa?
Hoelang heeft u dat al?	Uko hivyo kwa muda gani?
Hoe is de ziekte begonnen?	Ugonjwa ulianzaje?
Hoelang lijdt u hier al aan?	Unaumwa kwa muda gani?
Wat hebt u zelf al geprobeerd?	Umejaribu matibabu yoyote mwenyewe?
Waarom komt u nu?	Kwa nini umekuja sasa?
Waarom bent u naar het ziekenhuis gekomen?	Kwa nini umekuja hospitalini?
Wanneer is de ziekte begonnen?	Ugonjwa huu umeanza lini?
Ervaart uw enige veranderingen?	Kuna mabadiliko yeyote uyaonayo?
Voelt u zich minder ziek?	Unajihisi kupata nafuu?
Voelt u zich meer ziek?	Unajihisi kuumwa zaidi?
Wat voor medicijnen heeft u tot nu toe gebruikt?	Umetumia dawa gani mpaka sasa?
Van wie heeft u de medicijnen gekregen?	Ulipata kutoka kwa nani dawa hizo?
Helpt het?	Je zinakusaidia?
Gebruikt u nog andere soorten medicijnen?	Kuna dawa nyingine unatumia?
Hebt u nog andere klachten?	Una matatizo mengine?
Ziet u enige verandering vergeleken met een week geleden?	Kuna mabadiliko yoyote ukilinganisha na wiki iliyopita?
Hoe is het de afgelopen week gegaan?	Ulijisikiaje wiki iliyopita?
Wat is er veranderd?	Kuna mabadiliko gani?
Wat is er anders dan de vorige keer?	Kuna tofauti gani na wiki iliyopita?
Zijn er momenten dat u geen klachten hebt?	Kuna wakati hauna maumivu?

2.5 Medische geschiedenis (Historia ya matibabu)

Bent u wel eens in een ziekenhuis opgenomen?	Umewahi kulazwa hospitalini?
--	------------------------------

Heeft u wel eens een ongeluk gehad?	Umewahi kupata ajali?
Bent u wel eens geopereerd?	Umewahi kupasuliwa?
Was u vroeger vaak ziek?	Ulikuwa mgonjwa mara nyingi zamani?
Heeft u wel eens een ernstige ziekte gehad?	Umewahi kupata ugonjwa mkubwa?
Welke? Leg me het alstublieft uit.	Upi? Tafadhali elezea.
Bent u wel eens eerder door een dokter onderzocht?	Umewahi kupimwa na mganga kabla?
Voor welke ziekte?	Kwa ugonjwa gani?
Bent u onder behandeling van een specialist?	Umewahi kutibiwa na mtaalam?
Naar welke specialist gaat u?	Ni mtalaam gani anayekutibu?
Bent u vroeger wel eens bij een specialist geweest?	Umewahi kumwona mtaalam kwa matibabu?
Heeft u vroeger wel eens medicijnen gebruikt voor iets anders?	Umewahi kutumia madawa kwa sababu nyingine yoyote?

2.6 Lichamelijk onderzoek (Uchunguzi wa mwili)

Gaat u maar zitten.	Tafadhali kaa.
Komt u hier staan.	Tafadhali simama hapa.
Gaat u hier/daar plat liggen.	Lala hapa/pale tafadhali.
Gaat u op de buik/rug liggen.	Lala kifudifudi/chali.
Gaat u op uw rechter/linker zij liggen.	Lalia upande wa kulia/kushoto.
Ziet u dit/mij?	Unaona hii/unaniona?
Kijk hier naar/kijk daar naar.	Angalia hapa/angalia pale.
Kijk naar links/rechts/beneden/boven.	Angalia kushoto/kulia/chini/juu.
Volg mijn vinger.	Fuata kidole changu.
Blijf naar mijn vinger kijken.	Angalia kidole changu.
Zeg mij wanneer u iets ziet.	Niambie ukiona kitu
Kunt u dit lezen?	Unaweza kusoma hii ? ¹⁶
Open/sluit de ogen stevig.	Fumbua/fumba macho kwa nguvu.
Ik ga hiermee in uw ogen/oren kijken.	Nitaangalia macho/masikio yako.
Doe de mond open.	Fungua mdomo.
Steek de tong uit.	Toa ulimi nje.

16 Kijk voor het correct gebruik van het aanwijzend voornaamwoord bij paragraaf 1.2.1. Zelfstandige naamwoorden.

Draai uw hoofd om.	Zungusha kichwa.
Til uw hoofd op.	Inua kichwa juu.
Leg uw hoofd neer.	Laza kichwa chako chini.
Zucht eens diep.	Pumua kwa nguvu.
Inademen/uitademen.	Vuta/shusha pumzi.
Houd uw adem in.	Vuta hewa ndani.
(Even) niet meer ademen.	Bana pumzi.
Hoest eens flink.	Kohoa kwa nguvu.
Doet dit pijn?	Unaumia?
Zeg mij wanneer ik u pijn doe.	Sema ninapokuumiza.
Zegt u wanneer u pijn voelt.	Sema ukihisi maumivu.
Span uw spieren niet.	Usikaze misuli.
Houd uw buik slap.	Legeza tumbo lako.
Laat mij uw tanden zien.	Nionyeshe meno yako.
Doe de tanden eens op elkaar.	Uma meno tafadhali.
Heeft u een kunstgebit?	Una meno ya bandia?
Boven en onder?	Juu na chini?
Probeer eens te fluiten.	Jaribu kupiga mluzi.
Leg uw arm/been neer.	Laza mkono/mguu wako chini.
Houd de armen/benen zo in de lucht.	Weka mikono/miguu yako hivi juu.
Buig uw arm/been.	Kunja mkono/mguu wako.
Strek uw arm/been.	Nyosha mkono/mguu wako.
Trek uw schouders op.	Pandisha mabega yako juu.
Maak een vuist.	Kunja ngumi.
Buig/strek uw arm/been heel stevig.	Kunja/nyoosha mkono/mguu wako kwa nguvu.
Probeer dit te doen/pakken.	Jaribu kufanya/kukamata hii ¹⁷ .
Loop van hier naar daar.	Tembea kutoka hapa kwenda pale.
Kunt u mij verstaan?	Unanisikia?
Wat zei ik?	Nimesema nini?
Begrijpt u mij?	Unanielewa?

17 Kijk voor het correcte gebruik van het aanwijzend voornaamwoord bij paragraaf 1.2.1 Zelfstandige naamwoorden.

Doe uw overhemd/broek/jurk/rok/ kanga ¹⁸ uit.	Tafadhali vua shati/suru ali/gauni/sketi/kanga.
Doe uw overhemd/broek/jurk/rok/ kanga aan.	Tafadhali vaa shati/suru ali/gauni/sketi/kanga yako.
Wilt u alle bovenkleding uitdoen?	Unaweza kuvua nguo?
Wilt u ook alle onderkleding uitdoen?	Unaweza kuvua nguo za ndani pia?
U kunt zich weer aankleden	Unaweza kuvaa tena
Dit zal een beetje pijn doen.	Hii itakuumiza kidogo.
Draait/schuift u iets verder op.	Geuka/sogea kidogo.
Doet het pijn wanneer ik druk/knijp?	Unaumia nikibonyeza/nikifinya?
Doet het pijn wanneer ik loslaat?	Unaumia nikikuachia?
Schrik niet.	Usishituke.
Ik ga u inwendig onderzoeken.	Nitakupima ndani ya mwili sasa.
Voelt u dit?	Unahisi hii?
Voelt u dit prikken?	Unahisi nikikuchoma?
Wat is dit?	Hii ni nini?
Wat zie je hier?	Unaona nini hapa?
Verandert er iets?	Unahisi mabadiliko?
Wat voelt u nu?	Unahisi nini?
Wat schrijf ik op uw huid/in uw hand?	Ninaandika nini kwenye ngozi/ mkononi mwako?
Gaat u knielen.	Piga magoti.
Kom weer overeind.	Simama.
Houd dit goed vast.	Shika hii vizuri.
Blaas eens op uw hand op deze manier.	Puliza mkononi mwako hivi.
Probeer eens te persen.	Jaribu kukandamiza.
Doe de vingers in elkaar.	Weka vidole pamoja.
Doe de benen uit/tegen elkaar.	Tanua/kunja miguu.
Knijp hard in mijn hand.	Finya kwa nguvu mkononi mwangu.
Laat maar los.	Achia tafadhali.
Doe uw handen weg.	Ondoa mikono yako.
Leg uw handen naast u neer.	Weka mikono yako pembeni.
Blaas eens door uw neus.	Pumua kupitia puani.
Snuif eens op.	Nusa tafadhali.

18 Kanga is een (stoffen) doek, die vaak door vrouwen in Oost-Afrika wordt gedragen.

2.7 Pijn

(Maumivu)

Waar heeft u pijn?

Wijs mij aan waar u pijn heeft.

Laat mij alstublieft zien waar u pijn voelt.

Is het de eerste keer dat u deze pijn heeft?

Is de pijn steeds op dezelfde plaats?

Is de pijn plotseling ontstaan?

Is de pijn geleidelijk ontstaan?

Omschrijf de pijn.

Hevige pijn?

Zeurderige pijn?

Brandende pijn?

Op welk moment van de dag heeft u pijn?

's Morgens/'s middags/

's avonds/'s nachts?

Is de pijn voortdurend aanwezig?

Is de pijn periodiek?

Is de pijn altijd hetzelfde?

Is de pijn wisselend van ernst?

Straalt hij ergens naar uit?

Is het een krampende pijn?

Wordt de pijn erger of wordt het minder?

Wordt de pijn erger bij ...

zuchten?

plassen/poepen?

eten?

Verandert de pijn bij houdingsverandering?

Una maumivu wapi?

Tafadhali nionyeshe penye maumivu.

Naomba unionyeshe unaumwa wapi.

Ni mara ya kwanza kupata maumivu kama haya?

Maumivu yako sehemu moja tu?

Unapata maumivu ghafla?

Maumivu yanakuja taratibu?

Maumivu yakoje.

Maumivu makali?

Maumivu yanasumbua?

Maumivu yanayochoma?

Maumivu yanakuwa makali wakati gani?

Asubuhi/mchana/

jioni/usiku?

Una maumivu muda wote?

Maumivu yanakuja kwa vipindi?

Una maumivu yaleyale kila wakati?

Maumivu yanazidi au yanapungua ukali?

Unaumia kutoka ndani kwenda nje?

Maumivu yanakaza misuli?

Maumivu yanaongezeka au yanapungua?

Maumivu yanaongeza ...

ukipumua?

ukijisaidia?¹⁹

ukila?

Kuna mabadiliko ya maumivu ukijigeuza?

19 **Kujisaidia** (lett: zelf helpen) is een eufemisme voor naar het toilet gaan. Het wordt gebruikt i.p.v. poepen (**kunya**) en plassen (**kukojoa**).

Als u op welke kant ligt?
Komt de pijn met aanvallen?
Blijft u dan stil liggen, of is er bewegingsdrang?
Wordt de pijn erger/minder bij voorover bukken?
Helpt het als u pijnstillers gebruikt?

Ukilalia upande gani?
Maumivu yanakuja ghafla?
Unatulia au unahisi kujiti kisa?
Maumivu yanazidi/yana pungua ukiinama?
Ukitumia dawa za maumivu zinakusaidia?

2.8 Hart en vaatstelsel

(Moyo na Mzunguko wa damu)

Heeft u last van hartkloppingen?
Heeft u wel eens pijn op de borst als u zich inspant?
Bent u kortademig bij inspanning?

Kuna matatizo na mapigo yako ya moyo?
Una maumivu ya kifua kama ukifanya mazoezi/kazi?
Unapata shida ya kupumua ukifanya mazoezi/kazi?

Wordt u kortademig bij platliggen?

Unapata shida ya kupumua usipolalia mto?

Met hoeveel kussens slaapt u?
Moet u hoesten als u plat ligt?
Heeft uw 's nachts last met ademhalen?

Unalalia mito mingapi?
Usipolalia mto unakohoa?
Unapata shida ya kupumua wa kati wa usiku?

Moet u 's nachts veel plassen?
Hoe vaak moet u 's nachts plassen?
Moet u 's nachts meer plassen dan overdag?

Unajisaidia mara nyingi usiku?
Mara ngapi unajisaidia usiku?
Unajisaidia zaidi usiku kuliko mchana?

Heeft u wel eens dikke voeten?
Heeft u last van neusbloedingen?
Heeft u pijn in de kuiten na een eindje lopen?
Gaat de pijn weg bij stilstaan?
Hoe ver kunt u lopen alvorens pijn te krijgen?
Heeft u vaak last van koude vingers of tenen?

Umevimba miguu?
Una matatizo ya kutoka damu puani?
Unapata maumivu mi guuni ukitembea?
Maumivu yanaondoka ukitulia?
Unatembea umbali gani kabla ya kupata maumivu?
Una tatizo la vidole kufa ganzi?

Weet u of u problemen heeft met uw bloeddruk of dat u suikerziekte heeft?

Umewahi kuambiwa una presha au kisukari?

2.9 Ademhalingsstelsel

(Mfumo wa kupumua)

Wordt uw stem hees?

Sauti yako ina mkwaruzo?

Zijn uw tonsillen al verwijderd?
(tonsil = deel van de keel)

Matokwa yako yameondolewa?
(tokwa = sehemu ya shingo)

Is uw huid al verwijderd?

Umekatwa kimeo?

Wanneer is uw huid verwijderd?

Ulikatwa kimeo lini?

(zo ja) Hoe was het:
werd u na het verwijderen van
uw huid ziek of had u een
bloeding?

(kama ndiyo) Ilikuwaje:
uliugua baada ya
hapo au ulipoteza damu?

Moet u veel hoesten?

Unakohoa sana?

Piept het bij het in- of uitademen?

Ukipumua unahisi mkwaruzo kooni?

Heeft u prikkelhoest of last van
hoestbuien?

Kikohozi kinachoma au kinakuja
ghafla?

Heeft last van benauwdheid?

Una matatizo ya kubana kifua?

Hoest u slijm op?

Unatoa makohozi?

Welke kleur heeft het slijm?

Makohozi yana rangi gani?

Hoe ziet het slijm er uit?

Makohozi yakoje? (mepesi au
mazito)

(dun of stroperig)

Heeft het een vieze geur?

Makohozi yana harufu?

Zit er bloed bij?

Makohozi yana damu?

Hoest u vooral 's ochtends slijm op
of 's avonds?

Unatoa makohozi wakati
wa asubuhi au jioni?

Wanneer neemt de slijmhoeveelheid
toe?

Makohozi yanakua mengi wakati gani?

Doet het zuchten pijn?

Unapata maumivu ukipumua?

Heeft u tuberculose gehad?

Umewahi kuugua kifua kikuu?

2.10 Psychiatrie²⁰

(Magonjwa ya akili)

Algemeen

Wat is uw probleem/klacht?

Una shida/matatizo gani?

Sinds wanneer heeft u die klachten?

Tangu lini una shida hii?

Waarom komt u juist nu?

Kwa nini umekuja kumuona mganga?

20 In veel plaatsen in Oost-Afrika gaan mensen met psychiatrische problemen vaak naar een *witch-doc-tor*. Eenmaal in de reguliere gezondheidszorg wil men daar niet voor uitkomen. De antwoorden kunnen dan ook ontwijkend of niet volledig zijn. Het is dus belangrijk om met de persoon (patiënt) goed over zijn/haar probleem te praten en als het kan, bevraag ook een paar van zijn/haar verwanten over de ziektegeschiedenis.